

Parshat Bereshit: Man, Rain and Earth

(1) בראשית פרק א

(יא) ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי עשה פרי למינו אשר זרעו בו על הארץ ויהי כן: (יב) ותוצא הארץ דשא עשב למינהו ועץ עשה פרי אשר זרעו בו למינהו וירא אלהים כי טוב: (כו) ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובהמה ובכל הארץ ובכל הרמש הרמש על הארץ: (כז) ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אותו זכר ונקבה ברא אתם: (כח) ויברך אתם אלהים ויאמר להם אלהים פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשה וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובכל חיה הרמשת על הארץ: (כט) ויאמר אלהים הנה נתתי לכם את כל עשב זרע זרע אשר על פני כל הארץ ואת כל העץ אשר בו פרי עץ זרע זרע לכם יהיה לאכלה: (ל) ולכל חית הארץ ולכל עוף השמים ולכל רמש אשר על הארץ אשר בו נפש חיה את כל ירק עשב לאכלה ויהי כן:

(2) פרק ב

(ד) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים: (ה) וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר ה' אלהים על הארץ ואדם אין לעבד את האדמה: (ו) ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה: (ז) וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה: (ח) ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם וישם שם את האדם אשר יצר: (ט) ויצמח ה' אלהים מן האדמה כל עץ נחמד למראה וטוב למאכל ועץ החיים בתוך הגן ועץ הדעת טוב ורע: ... (טו) ויקח ה' אלהים את האדם וינחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה: (טז) ויצו ה' אלהים על האדם לאמר מכל עץ הגן אכל תאכל: (יז) ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות: (יח) ויאמר ה' אלהים לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו: (כא) ויהיו שניהם ערומים האדם ואשתו ולא יתבששו:

(3) פרק ג

(יד) ויאמר ה' אלהים אל הנחש כי עשית זאת ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה על גחנך תלך ועפר תאכל כל ימי חייך: (יז) ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך ותאכל מן העץ אשר צויתיך לאמר לא תאכל ממנו ארורה האדמה בעבורך בעצבון תאכלנה כל ימי חייך: (יח) וקוץ ודרדר תצמיח לך ואכלת את עשב השדה: (יט) בזעת אפך תאכל לחם עד שובך אל האדמה כי ממנה לקחת כי עפר אתה ואל עפר תשוב: (כג) וישלחהו ה' אלהים מגן עדן לעבד את האדמה אשר לקח משם: (כד) ויגרש את האדם וישכן מקדם לגן עדן את הכרבים ואת להט החרב המתהפכת לשמר את דרך עץ החיים:

(4) דברים פרק יא

(ו) כי הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה לא כארץ מצרים הוא אשר יצאתם משם אשר תזרע את זרעך והשקית ברגלך כגן הירק: (יא) והארץ אשר אתם עברים שמה לרשתה ארץ הרים ובקעת למטר השמים תשתה מים: (יב) ארץ אשר ה' אלהיך דרש אתה תמיד עיני ה' אלהיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה: (יג) והיה אם שמע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את ה' אלהיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם: (יד) ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגנך ותרשף ויצהרך: (טו) ונתתי עשב בשדה לבהמתך ואכלת ושבעת: (טז) השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחוויתם להם: (יז) וחרה אף ה' בכם ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יבולה ואבדתם מהרה מעל הארץ הטבה אשר ה' נתן לכם:

5) Rabbi Samson Refael Hirsch, Commentary on the Torah, Genesis 2:5

The previous verse was the introduction to the history of mankind and showed us the further development of the world, after its creation, to be dependent on the existence and behavior of Man. Then this verse takes the story back to the moment when creation is at a standstill awaiting its further development which is dependent on Man... The words, **שדה** and **אדמה**, which occur here for the first time, show at once that we are now in the realm of mankind. Until now it has used the general term **ארץ**. But **שדה** is that piece of ground that a man lays claim to for the purpose of obtaining

food.... **אדמה** is, in any case, the earth looked on not as a cosmic body but as being associated with Man, given over as the realm of his activity. **שיח** is the general name for growth. (Hence also the used for the spiritual growth of Man. Our sages then take it to refer specially to prayer. Praying, looked at from this point of view, is simply drinking from the source of all spiritual life, watering all the fibers and filaments of our inner being to produce new blossoms). **שיח** elsewhere, generally, means growth itself, vegetation. But here it cannot have that meaning, for vegetation was already in existence before the sixth day when Man was created. Hence it must mean the activity of growth. Plants were in existence on the third day, but they made no progress, did not grow. Rain was lacking, which G-d did not grant to the physical world, but to mankind, not as **אלוקים** but as **ה' אלוקים** and Man was not yet there. Man, whose moral government on earth was demanded by G-d, its Master, for the further development of the earth.

It is deeply significant that the activity of Man mastering the earth is called **עבודה**, service... At Man's mastery over the earth, he himself is directly in the service of G-d, but indirectly in the service of the earth although G-d has made him master of its uses. When Man lays claim to the forces of the earth to use them for the purposes G-d indicated to him, and changes it about for such uses, the earth does not lose the dignity of its original status and calling, but rather attains it thereby. By his work on it, Man raises its purely physical nature into playing a part in the sphere of the moral purposes of the world. The mastery of a true "Adam" over the earth is, in truth, **עבודת האדמה**, "serving it", furthering its true purpose. And for this service of man to earth, G-d, **ה' אלוקים**, gives rain. The actual formation of the rain itself belongs to the physical laws of nature created by **אלוקים**. But that the rain does come, when and where and how it falls, that it comes **לברכה ולא לקללה**, that G-d kept back for his government of the moral world which is expressed by the name **ה'**.... The relationship between rain and morality, spoken of the Jewish people and of the Jewish land, the land of the Torah, the land of the Divine laws of morality, is accordingly no exceptional case, nothing unnatural. It is rather what was originally appointed for the human world and for its earth and the condition to which both will return, ultimately, when the human race will submit itself to the Divine laws of morality. So that here, in our verse, the fact is given, which our sages expressed in their dictum, that rain is one of the things, the responsibility for which, G-d did not hand over to a messenger. All the forces which work in nature, acting as G-d's messengers, go unalterably on their straight, unswerving path.... The gift of rain... the "key of rain", G-d retained for the moral ruling of His governing the world for mankind....

6) Genesis 1:26 – All other creatures are introduced only with their creation; at Man, creation halts to proclaim to the world, which is already created, the intention to make an **אדם**, for this **אדם** is to enter the created world, as appointed by G-d, to be its ruler and master... [In another place] we tried to make it clear... that the usual assumption that **אדם** is derived from **אדמה** [is incorrect]; **אדמה** is clearly derived from **אדם**. The characteristic of being "earth-born" is common to all animals; but the special characteristic of Man is that he is not entirely originated from the earth, but that the breath of G-d, breathed into his earth-made body, made him a Man.

(ה) וכל שיח השדה. היה ראוי לומר וכל עצי השדה, אבל אמר "שיח" מלשון (בראשית כד, סג) לשוח בשדה, שדרשוהו רבותינו ז"ל (ברכות כו ב) לשון תפלה. ובא לרמוז כי כל האילנות והצמחים משבחין ומקלסין להקב"ה, כענין שדרשוהו וְגַם גִּקְרָהֶקֶת רבותינו ז"ל (ר"ה ח א) בפסוק: (תהלים סה, יד) "יתרועעו אף ישירו", שהשבילים אומרים שירה, ושירתן זהו קלוסן, כי רצה הקדוש ברוך הוא להיות קלוסו עולה מכל המינים ואפילו מבעלי נפש הצומחת.

8) רש"י - שם

כי לא המטיר - ומה טעם לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתם של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם וירדו, וצמחו האילנות והדשאים:

9) רד"ק - שם

לא כל הצמחים צריכים לעבודת האדמה אלא אותם שהם למאכלו, כמו שאמר במזמור ברכי נפשי את ה' (ק"ד) "ועשב לעבודת האדם להוציא לחם מן הארץ"

10) מלבי"ם בראשית פרשת ב פסוק ה

(ה) וכל שיח. כל אלה הפסוקים נסמכים על מ"ש וייצר ה' אלהים את האדם. ובא להראות איך ביום עשות ושכלול וגמר הבריאה. האדם הוא ראש פנה ויסוד העולם וזולתו היה הכל תהו ובהו והיו כל מעשה בראשית לבטלה. הביא דוגמא מן העשבים והאילנות שנעשו ביום השלישי שהגם שביום ההוא נתהוו בלא מטר ובלא אדם. ככל מעשה ששת הימים שנעשו בדבר ה'. בכל זאת לא היה אפשר שיתקיימו לעתיד אם לא היה נברא האדם משני טעמים. א] כי רוב הצמחים אינם גדלים מאליהם רק ע"י עבודת האדם שיחרוש ויזרע, וכן האילנות צריכים לעבודת האדם שיטע אותם ויעבוד עבודתם. ב] לא יגדלו בלא מטר. והמטר הוא ענין השגח"י ויורד בזכות האדם ובתפלתו.

11) העמק דבר בראשית פרשת ב פסוק ה

(ה) וכל שיח השדה וגו'. הדבור והעסק על אודות השדה שהוא פרנסת העולם, כדכתיב [קהלת ה' ח'] מלך לשדה נעבד, אפילו מלך חושש ושואל על פרי השדה, זהו משמעות החיצוני במקרא זה. אמנם לפי זה הפירוש לא ידענו מה הודיענו הכתוב בזה. אלא יש בזה המאמר עוד כונה עמוקה, דשיח משמעו תפלה קבועה המכונה עוד עבודה שבלב, וכדאיתא במס' עבודת כוכבים (דף ז') אין שיח אלא תפלה שנאמר ויצא יצחק לשוח בשדה, וביארו התוס' שהוא תפלה קבועה, והענין דמראש הבריאה קבע הקדוש ברוך הוא שיהיה עסק פרנסה שבא בהליכות עולם מעורב בהשגחה עליונה מגיע ע"י מפגיע של עבודה, היינו או קרבנות במקום הראוי לכך, או תפלה בכל מקום, ומש"ה נקראו אלו סתם עבודה יותר משארי מצות שבתורה שהם ג"כ עבודת ה', היינו ע"ש הכתוב [משלי י"ב י"א] עובד אדמתו ישבע לחם, פי' דשארי מלאכות שאדם עושה אפשר שעושה בשביל פרנסה ואפשר בשביל צורך אחר, משא"כ עובד אדמתו אינו אלא לשבוע לחם, וכך הוא הבדל כל מצות שבתורה לעבודת קרבנות או תפלה, דשארי מצות ועבודת ה' שכרם שמור לעוה"ב, או בעוה"ז אוכל פריו בעושר וכבוד וכדומה מדה כנגד מדה, משא"כ קרבנות או תפלה עיקרם באים לפרנסה, כדאיתא בכתובות (דף ז') למה נקרא שמו מזבח שהוא מזין.....

12) תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף נו עמוד א

תנו רבנן: שבע מצות נצטוו בני נח: דינין, וברכת השם, עבודה זרה, גילוי עריות, ושפיכות דמים, וגזל, ואבר מן החי. עמוד ב מנהגי מילין? - אמר רבי יוחנן: דאמר קרא ויצו ה' אלהים על האדם לאמר מכל עץ הגן אכל תאכל. - ויצו - אלו הדינין, וכן הוא אומר כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו וגו'. ה' - זו ברכת השם, וכן הוא אומר ונקב שם ה' מות יומת. אלהים - זו עבודה זרה, וכן הוא אומר לא יהיה לך אלהים אחרים. על האדם - זו שפיכות דמים, וכן הוא אומר שפך דם האדם וגו'. לאמר - זו גילוי עריות, וכן הוא אומר לאמר הן ישלח איש את אשתו והלכה מאתו והיתה לאיש אחר. מכל עץ הגן - ולא גזל, אכל תאכל ולא אבר מן החי.